

प्रश्नपत्रिका क्र.

601402

कोड : १०२

परीक्षा दिनांक : १५/१२/२०१३

माध्यम : मराठी

महाराष्ट्र राज्य शिक्षक पात्रता परीक्षा
(MAHATET)

पेपर II (इ. द्वी ते इ. ८वी)

वेळ : दुपारी २.३० ते सायंकाळी ५.००

बैठक क्रमांक

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

एकूण गुण

१५०

एकूण पृष्ठे

३२

प्रश्नपत्रिका सोडविण्यापूर्वी कृपया खालील सूचना काळजीपूर्वक वाचा.

सूचना :

- प्रश्नपत्रिकेमध्ये सलग एकूण १५० प्रश्न असून ते सोडविण्यासाठी उमेदवारास अडीच तास वेळ देण्यात आलेला आहे. प्रत्येक प्रश्नास एक गुण आहे. सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
- प्रत्येक प्रश्न वस्तुनिष्ठ स्वरूपाचा असून प्रश्नाच्या खाली उत्तराचे पर्याय दिलेले आहेत. उत्तर नोंदविताना चार पर्यायांपैकी बरोबर उत्तर असलेल्या पर्याय क्रमांकाच्या वर्तुळाला काळ्या/निळ्या शाईच्या बॉलपेनने पूर्णपणे रंगवून उत्तर देणे आवश्यक आहे. अर्धवट रंगवलेले वर्तुळ, खाडाखोड अथवा एकाच प्रश्नासाठी दोन उत्तरे दर्शविलेली असतील अशा उत्तरांना गुण दिले जाणार नाहीत. पेन्सिलीने नोंदविलेली उत्तरे तपासली जाणार नाहीत. प्रश्नपत्रिकेमध्ये खालीलप्रमाणे विषयनिहाय प्रश्न आहेत.

• भाग - A : भाषा १ व २	- प्रश्न-क्रमांक १ ते ६०	- ६० गुण	इंग्रजी, मराठी
• भाग - B : बालमानसशास्त्र व अध्यापनशास्त्र	- प्रश्न-क्रमांक ६१ ते ९०	- ३० गुण	मराठी
• भाग - C : गणित व विज्ञान किंवा सामाजिकशास्त्रे	- प्रश्न-क्रमांक ९१ ते १५०	- ६० गुण	मराठी
- एकदा दिलेले उत्तर बदलता येणार नाही.
- प्रत्यक्ष परीक्षा झाल्यानंतर एक आठवड्याचे आत संभाव्य उत्तरसूची जाहिर करण्यात येईल. प्रश्नपत्रिकेमधील प्रश्नांबाबत प्राप्त आक्षेपांनुसार कोणत्याही कारणामुळे प्रश्न (प्रश्न व पर्यायी उत्तरे) चुकीचे आहेत असे आढळल्यास व परिषदेच्या तज्ञ समितीने ते मान्य केल्यास ते प्रश्न रद्द करून उर्वरित प्रश्नांच्या गुणांवर आधारित तज्ञ समितीने निश्चित केलेल्या सूत्रानुसार अचूक प्रश्नांनुसार पात्रता जाहिर करण्यात येईल.
- परीक्षार्थीने आपला बैठक क्रमांक त्यांना पुरविलेल्या प्रश्नपत्रिकेवर नोंदवावा.
- प्रश्नपत्रिकेत कोणत्याही प्रश्नांच्या उत्तराची नोंद करू नये, उत्तरपत्रिकेचा, प्रश्नपत्रिकेचा कोणताही भाग वेगळ करू नये.
- कच्चे काम करण्यासाठी प्रश्नपत्रिकेच्या शेवटच्या पानावर दिलेल्या कोऱ्या जागेचा वापर करावा.
- परीक्षार्थीने प्रश्नपत्रिकेचा क्रमांक उत्तरपत्रिकेवर व उत्तरपत्रिकेचा क्रमांक प्रश्नपत्रिकेवर व दोन्ही क्रमांक स्वाक्षरीपटावर लिहिणे आवश्यक आहे.
- परीक्षा प्रवेशपत्राची मागणी केल्यास पर्यवेक्षकास दाखवावे. प्रवेशपत्रात दुरुस्ती असल्यास ती करून / नसल्यास तसेच प्रवेशपत्र परीक्षेनंतर पर्यवेक्षकाकडे देऊन पोच घ्यावी व ही पोच पावती जपून ठेवावी.
- उत्तरपत्रिका देताना उत्तरपत्रिकेची Carbonless प्रत परीक्षार्थीने परीक्षा झाल्यानंतर परत घेऊन स्वाक्षरी पटावर दूसरी स्वाक्षरी करावी. दुसरी स्वाक्षरी नसल्यास त्याने उत्तरपत्रिका पर्यवेक्षकाकडे दिलेली नाही असे समजण्यात येईल.
- पर्यवेक्षकाच्या सूचनेशिवाय परीक्षागृह सोडू नये.
- परीक्षार्थीने परीक्षा चालू असताना अथवा परीक्षा संपल्यानंतर परीक्षेसंबंधी कोणतेही साहित्य परीक्षागृहाबाहेर नेल्यास / नेल्याचे निदर्शनास आल्यास त्याची या परीक्षेतील उमेदवारी रद्द होईल. त्याचबरोबर त्यांचेविरुद्ध भारतीय दंडसंहिता (IPC) अंतर्गत कारवाई करण्यात येईल.

201102

151-5

भाग - A : इंग्रजी

1. Choose the correct 'Question Tag' :

Nothing is impossible.

- (1) is it ? (2) isn't it ? (3) is they ? (4) are they ?

2. Choose the correct 'Simple Sentence' for the given sentence :

The criminal removed all traces of his crime. He left the building.

- (1) The criminal removed all traces of his crime and left the building.
(2) Removing all traces of his crime, the criminal leave the building.
(3) Removing all traces of his crime, the criminal left the building.
(4) Removing all traces of his crime the criminal leaves the building.

3. Choose the correct 'Passive Voice' for the given sentence :

Why don't you teach the students ?

- (1) Why are you not taught by the students ?
(2) Why were the students not taught by you ?
(3) Why the students are not taught by you ?
(4) Why are the students not taught by you ?

4. Choose the correct 'Degree Sentence' for the given sentence :

Temperature is one of the most important physical factors.

- (1) Very few physical factors are more important than temperature.
(2) Very few physical factors are as important as temperature.
(3) Very few physical factor is more important than temperature.
(4) Very few physical factor is as important as temperature.

5. Choose the correct use of 'Though' in the following sentence :

Sudhir is dull. He studies hard to get good marks.

- (1) Though Sudhir is dull, he studies hard to get good marks.
- (2) Though Sudhir is dull but he studied hard to good marks.
- (3) Though Sudhir is dull, he study hard to get good marks.
- (4) Though Sudhir dull, he studies hard to get good marks.

6. Choose the correct 'Rhetorical Question' for the following sentence :

Piu decided to hide in her office.

- (1) Doesn't Piu decide to hide in her office ?
- (2) Don't Piu decide to hide in her office ?
- (3) Didn't Piu decide to hide in her office ?
- (4) Did Piu decided to hide in her office ?

7. Choose the correct 'Exclamatory' sentence for the given sentence :

The task has been very laborious.

- (1) How laborious has been the task !
- (2) How laborious the task has been !
- (3) How has been laborious the task !
- (4) How has laborious the task been !

8. Choose the correct 'Indirect Speech' of the given sentence :

John said to the man, "Are you her friend ?"

- (1) John asked the man if he was her friend.
- (2) John asked the man if he was her friend ?
- (3) John asked to the man if he was her friend.
- (4) John asked the man if he is her friend.

9. Name the underlined 'Clause' in the given sentence :

Note it properly lest you may forget all about it.

- (1) Adverb Clause of Reason
- (2) Adverb Clause of Result
- (3) Adverb Clause of Purpose
- (4) Adjective Clause

10. Choose the one which best expresses the meaning of the given word :

'Apogee'

- (1) Climax
- (2) Beginning
- (3) Middle
- (4) Bottom

11. Choose the word 'Opposite' in meaning to the given word :

'Perverse'

- (1) Compliant
- (2) Fraction
- (3) Intractable
- (4) Obstinate

12. Identify which part of the sentence has an error :

One should make / his efforts if one wishes to achieve /

A

B

success in this organisation. / No error

C

D

- (1) A
- (2) B
- (3) C
- (4) D

13. Choose the one which can be substituted for the given sentence :

'A post without remuneration'

- (1) Voluntary
- (2) Sinecure
- (3) Honorary
- (4) Involuntary

14. Choose the one which best expresses the meaning of the given idiom :
'To keep the ball rolling'
- (1) To earn more and more (2) To work constantly
(3) To keep the conversation going (4) To make the best use of it
15. Choose the 'Correctly Spelt' word :
- (1) Bouquete (2) Bouquet (3) Boquet (4) Bouquette
16. Pick out the word that is either most nearly the same in meaning or opposite of the given word :
'Privy'
- (1) Dishonest (2) Quiet (3) Cautious (4) Secretive
17. Choose the 'Grammatically Wrong' sentence in the following :
- (1) Apples are sold by a dozen.
(2) The captain with his soldiers was killed.
(3) Why did you absent yourself from your classes ?
(4) He cut his hand with a knife.
18. Identify the 'Figure of Speech' in the following :
simple, erect, severe, austere, sublime.
- (1) Repetition (2) Synecdoche (3) Litotes (4) Climax
19. Choose the correct 'Preposition' :
We are accountable _____ God for our actions.
- (1) at (2) for (3) to (4) in
20. Choose the correct 'Article' :
_____ declaration of Independence was drawn up in 1776.
- (1) A (2) An (3) The (4) No article
21. The young one of a dog is a puppy. The young one of a hare is _____.
- (1) Leveret (2) Kid (3) Cygnet (4) Foal

22. The cry of a duck is 'quack'. The cry of a pig is _____.
- (1) hoot (2) coo (3) squeal (4) lisp
23. The diminutive of the book is a 'booklet'. The diminutive of a river is _____.
- (1) Reticule (2) Rivulet (3) Ringlet (4) Streamlet
24. The phobia about air is aerophobia. The phobia about old age is _____.
- (1) gnosiophobia (2) pyrophobia (3) aglophobia (4) geraphobia
25. Identify which part of the sentence has an error :

One of the most / widely spread bad habit /

A

B

is the use of tobacco. / No error.

C

D

- (1) A (2) B (3) C (4) D

Read the following poem and choose the most appropriate answer : (Q. Nos. 26 to 30)

The earth was green, the sky was blue;
I saw and heard one sunny morn
A skylark hang between the two,
A singing speck above the corn.

A stage below in gay accord,
White butterflies danced on wing,
And still the singing skylark soared,
And silent sank and soared to sing.

The cornfield stretched a tender green
To right and left beside my walks;
I knew he had a nest unseen,
Somewhere among the million stalks.

And as I paused to hear his song
While swift the sunny moments slid.
Perhaps his mate sat listening long
And listened longer than I did.

26. The skylark sang when _____.
- (1) it rained
- (2) the sun shone
- (3) the earth was green and the sky without clouds
- (4) there were clouds

35. पुढील जोड्यांमधून योग्य जोडी ओळखा :
- (1) श्रीनिवास विनायक कुलकर्णी - सोन्याचा पिंपळ
 (2) राम गणेश गडकरी - सुदाम्याचे पोहे
 (3) चिंतामणराव कोल्हटकर - आणखी चिमणराव
 (4) विद्याधर पुंडलीक - बनगरवाडी
36. "तुमचं बाळाकडे लक्ष नसेल तर तेच तुमचं लक्ष वेधून घेईल." या वाक्यातील काळ ओळखा :
- (1) पूर्ण वर्तमानकाळ (2) भविष्यकाळ (3) भूतकाळ (4) अपूर्ण वर्तमानकाळ
37. 'वाच्य + अर्थ' या दोन पदांचा योग्य रीतीने केलेला संधी ओळखा :
- (1) वाच्यार्थ (2) वाचर्थ (3) वाच्यर्थ (4) वाचार्य
38. 'पाणसाप' या सामासिक शब्दातील समासाचे नाव ओळखा :
- (1) षष्ठी तत्पुरुष (2) पंचमी तत्पुरुष (3) सप्तमी तत्पुरुष (4) तृतीया तत्पुरुष
39. समानार्थी शब्दांची योग्य जोडी ओळखा :
- (1) मद्य - अपेय (2) वर्ण - कर्ण (3) मर्म - धर्म (4) अंगीकृत - अस्वीकृत
40. विरुद्धार्थी शब्दांची योग्य जोडी ओळखा :
- (1) तटिनी × सरिता (2) आय × व्यय (3) कलंक × काळिमा (4) विरह × दुरावा
41. गटात न बसणारा शब्द ओळखा :
- (1) क्लेश (2) कष्ट (3) कृष्ण (4) पाणी
42. गटात न बसणारा शब्द ओळखा :
- (1) सासरा (2) दिवा (3) पुरुष (4) मूळ
43. उपसर्गघटित शब्द ओळखा :
- (1) विशेष (2) विनंती (3) विनय (4) विभावरी

44. प्रत्ययघटित शब्द ओळखा :
- (1) निर्मम (2) अभ्युदय (3) आनंद (4) चराऊ
45. चुकीच्या पद्धतीने केलेले अनेकवचन ओळखा :
- (1) तोंडले - तोंडल्या (2) गोपी - गोपी
(3) रावा - रावे (4) भूत - भुते
46. पुढील जोड्यांमधून भिन्नलिंगी जोडी ओळखा :
- (1) काया - पगडी (2) शरीर - देह (3) आकाश - गगन (4) प्रकाश - उजेड
47. चुकीच्या पद्धतीने केलेले सामान्य रूप ओळखा :
- (1) नवरा - नवऱ्या (2) बायको - बायको (3) मूल - मुला (4) अपत्य - अपत्ये
48. “हिमालयात ज्या नद्या उगम पावतात, त्या बहुतेक गंगेला येऊन मिळतात.” या वाक्यात कोणत्या प्रकारचा शब्द मुळीच आलेला नाही ?
- (1) विशेषनाम (2) सर्वनाम (3) भाववाचक नाम (4) सामान्य नाम
49. भाववाचक नामाचे चुकीचे रूप ओळखा :
- (1) वैविध्यता (2) सौकर्य (3) सामीप्य (4) मधुरता
50. “आकाशवाणीद्वारे जागतिक पातळीवर संदेश पोचविला जात असतो.” या वाक्यातील प्रयोग ओळखा :
- (1) अकर्मक कर्तरी (2) सकर्मक कर्तरी (3) भावे (4) कर्मणी
51. ‘ये रे कुत्र्या, खा माझा पाय’ - या म्हणीचा योग्य अर्थ ओळखा :
- (1) भूतदया दाखविणे
(2) आपणहून संकट ओढवून घेणे
(3) एखाद्याला ‘कुत्रा’ म्हणून त्याचा अपमान करणे
(4) त्याग करण्याची तयारी ठेवणे

52. 'चालत्या गाड्याला खीळ घालणे' या वाक्प्रचाराचा योग्य अर्थ ओळखा :
- (1) चांगल्या चाललेल्या गोष्टीत विघ्न आणणे (2) गाड्याचा वेग वाढविणे
 (3) गाड्याची नीट दुरुस्ती करणे (4) जुना गाडा बदलून टाकणे
53. पुढील वाक्यांमधून प्रश्नार्थक नसलेले वाक्य ओळखा :
- (1) हे एवढे उरलेले अन्न आता कोणाला देणार
 (2) किती लोचट आहे हा माणूस
 (3) पण तू चुकीची गोष्ट का केलीस
 (4) नोकरीत एवढा वेळ घालवणाऱ्याने अभ्यास केव्हा करायचा
54. "अफंवावर आधारित बातम्या वातार्हरां नी देउ नयेत." या वाक्यात लेखननियमांनुसार किती चुका आहेत ?
- (1) तीन (2) एक (3) दोन (4) पाच
55. "त्या मुलाचे वडील लहानपणीच निधन पावलेले असतात." या वाक्यातील चूक शोधून दुरुस्ती सूचवा :
- (1) असतात - आहेत
 (2) वडील लहानपणीच - वडील त्यांच्या लहानपणीच
 (3) निधन पावलेले असतात - वारलेले असतात
 (4) वडील लहानपणीच - वडील त्यांच्या लहानपणीच

आकलन उतारा :

साहित्यासंबंधी विचार व चर्चा होते ती पुष्कळशी उत्कृष्ट कलाकृतीपुरती होते व पहिल्या दर्जाच्या कलावंतापुरती होते. खरे पाहता, कोणत्याही वेळी उत्तमापासून अगदी सामान्यापर्यंत अशा प्रकारचे साहित्य निर्माण होते आणि वाचले जाते. तेव्हा जे काही निकष, संकेत साहित्याला लावावयाचे ते सर्वच साहित्याला लावण्यासारखे असावयास हवेत, नियम सर्व साहित्यिकांनी पाळण्यास योग्य हवेत. कलात्मक प्रतिज्ञा कर्तव्यबुद्धी किंवा जबाबदारीची जाणीव ही गोष्ट अशी सर्वांना लागू होणारी आहे. उदा. विनोदी लेखन करताना, राजकीय, सामाजिक व इतर व्यंगांवर विनोदाचे 'शस्त्र' चालविताना, स्वतःचे हेवेदावे व पूर्वग्रह बाजूला ठेवून लिहिणे हे अवघड व्रत आहे. जगातील कुरूपतेकडे, विसंगतीकडे आणि दंभाकडे निकोप दृष्टीने पाहता येते व हसता येते. हसताना कोणाचाही मुलाहिजा ठेवावा लागत नाही; कारण त्या हसण्यात कुत्सितपणा

व करंटेपणा नसतो, ही महत्वाची गोष्ट जुन्या राजांच्या पदरी असलेल्या शहाण्या विदूषकांना अवगत होती. तीच आजच्या विनोदी लेखकांनाही अवगत असावयास पाहिजे. पण आपण पुष्कळांसे पाहतो की, विनोदी लेखक हा संकेत बाजूला ठेवतात, खुषमस्करी किंवा वाकडी निंदा विनोदाच्या पांघरुणाखाली करू लागतात. तात्कालिक लोकप्रियता मिळविण्यासाठी ही बेजबाबदार वर्तणूक विनोदी लेखक करील किंवा गंभीर प्रकृतीचा नाटककार वा कथाकारही करील. तो सामान्य असेल वा प्रथितयश प्रतिभावंतही असेल. पण परिणामी अशी वर्तणूक भयावहच ठरते.

आज भय आहे ते या प्रतिज्ञापालनाच्या व नीतिसंकेतांच्या बाबतीत होणाऱ्या भ्रष्टतेचे. मोठ्यांकडून वा लहानांकडून, परंपरावाद्यांकडून वा नवसाहित्यकारांकडून, कशीही, कोटूनही असो; भ्रष्टतेचा धोका हा सार्वत्रिक आहे. या भ्रष्टतेबाबतीत बधीरपणा व आंधळेपणा येण्याचीही भीती आहे. आज साक्षरतेच्या प्रसारामुळे वाचकांची संख्या वाढली आहे, पण संवेदना प्रगल्भ झालेली नाही. प्रकाशन व्यवसायाच्या व्यापारी विकासामुळे समृद्धी आली आहे, पण गुणवत्तेकडे लक्ष पुरविले जात नाही. त्यामुळे कलावंताला व वाचकाला व उमगणाऱ्या चोरपावलांनी भ्रष्टता आक्रमण करित आहे.

वरील उताऱ्यावरील प्रश्नांच्या उत्तरांचे योग्य पर्याय निवडा : (प्रश्न-क्रमांक 56 ते 60)

56. 'संकेत' म्हणजे काय ?

- (1) इशारे (2) ठराविक नियम (3) मर्यादा (4) दडपणे

57. 'दंभ' या शब्दाचा अचूक अर्थ निवडा :

- (1) ढोंग (2) वाईटपणा (3) दुष्प्रवृत्ती (4) हाव

58. 'कुत्सितपणा व करंटेपणा' या शब्दांच्या अर्थाची योग्य जोडी कोणती ?

- (1) मत्सर व वाकडेपणा (2) उर्मटपणा व हेवा
(3) दुष्टपणा व छळवादी वृत्ती (4) कुजकेपणा व क्षुद्र नाकर्तेपणा

59. 'प्रगल्भ' या शब्दातून लेखकाला कोणता अर्थ व्यक्त करावयाचा आहे ?

- (1) प्रौढ व समजूतदार (2) म्हातारी व जुनाट
(3) नीरोगी व सरळपणाची (4) सर्व मुकाटपणे स्वीकारणारी

60. या मांडणीतून लेखकाची कशा तऱ्हेची भूमिका दिसून येते ?

- (1) नापसंती व्यक्त करणारी (2) तटस्थतेची
(3) सावधगिरीचा इशारा देण्याची (4) संतापाची भावना व्यक्त करणारी

भाग - B : बालमानसशास्त्र व अध्यापनशास्त्र

61. हॉरवर्ड आणि रॉथवे यांच्या मते शारीरिक विकासाचा वेग जन्मापासून _____ वर्षापर्यंत खूप असतो.
- (1) 1 (2) 2 (3) 3 (4) 4
62. मूळ बौद्धिक कुवत सारखी असणाऱ्या दोन मुलांपैकी एक अत्यंत सामान्य वातावरणात व दुसरे समृद्ध वातावरणात वाढले तर :
- (1) दोघांचाही विकास सारखाच होईल.
(2) पहिल्याचा विकास दुसऱ्यापेक्षा चांगला व जास्त होईल.
(3) दुसऱ्याचा विकास पहिल्यापेक्षा चांगला व जास्त होईल.
(4) सांगता येत नाही.
63. पियाजेने व्यक्तिच्या बौद्धिक विकासाच्या दृष्टीने उरविलेल्या टप्प्यांमध्ये पुढीलपैकी कोणत्या टप्प्याचा समावेश नाही ?
- (1) शब्दपूर्व अवस्था (2) क्रियापूर्व प्रतिनिधित्वाचा काळ
(3) अमूर्त क्रियाकाल अवस्था (4) बौद्धिक विकासाची अवस्था
64. संकल्पना निर्मितीसाठी व अमूर्त विचार करण्यासाठी प्रथम मुलांना प्रत्यक्ष अनुभव दिले पाहिजे असे आग्रही मत कोणी मांडले ?
- (1) कोहलबर्ग (2) ब्रुनर (3) अँडरसन (4) पियाजे
65. किशोरावस्थेत औपचारिक शिक्षणाला सुरुवात झाली की पुढीलपैकी कोणती गोष्ट टाळावी ?
- (1) लेखन, वाचन या कौशल्यांवर भर द्यावा.
(2) शालेय तासिका मोठ्या कराव्यात.
(3) अध्यापनात कृतीला जास्त प्राधान्य द्यावे.
(4) नाट्यीकरणामध्ये भाग घेण्याची संधी मुलांना द्यावी.
66. खाली दिलेल्या नियमांमध्ये अनुवंशाचा नियम कोणता नाही ?
- (1) साधर्म्याचा नियम (2) वैविध्याचा नियम
(3) परागतीचा नियम (4) परिणामाचा नियम

67. 25 पेक्षा कमी बुद्धिगुणांक असलेला विद्यार्थी पुढीलपैकी कोणत्या वर्गात बसेल ?
 (1) अल्पबुद्धी (2) मंदबुद्धी (3) जडबुद्धी (4) निबुद्ध
68. टर्मन या अमेरिकन मानसशास्त्रज्ञाने तयार केलेले बुद्धिगुणांकाचे सूत्र कोणते ?
 (1) बुद्ध्यांक = $\frac{\text{मानसिक वय}}{\text{शारीरिक वय}} \times 100$
 (2) बुद्ध्यांक = $\frac{\text{शारीरिक वय}}{\text{मानसिक वय}} \times 100$
 (3) बुद्ध्यांक = $\frac{\text{मानसिक वय}}{100} \times \text{शारीरिक वय}$
 (4) बुद्ध्यांक = $\frac{\text{शारीरिक वय}}{\text{मानसिक वय}}$
69. संकल्पना तयार होताना पुढीलपैकी कोणती बाब सहाय्यक ठरत नाही ?
 (1) वस्तूचे प्रत्यक्ष ज्ञान किंवा अवबोध
 (2) वस्तूगत गुणांचे विश्लेषण करून एखादा गुणविशेष कल्पनेने अलग करणे
 (3) जातीवाचक कल्पना तयार करून सामान्यीकरण करणे
 (4) संकल्पना निर्मितीमध्ये भाषेवर प्रभुत्व नसणे
70. संयमित, अभ्यासू, संशोधक, संकुचित या उदाहरणांचा समावेश व्यक्तिभेदातील कोणत्या अंगात होईल ?
 (1) आवडनिवड (2) वृत्ती (3) बौद्धिक (4) शारीरिक
71. क्रॉन बॅक व सपे यांच्या मतानुसार ज्या मूल्यमापनात कृतीचा निर्देश केलेला असतो त्यास _____ मूल्यमापन म्हणतात.
 (1) कृतीकेंद्रित (2) निर्णयप्रेक्षी (3) निष्कर्षप्रेक्षी (4) निर्देशित
72. सातत्यपूर्ण सर्वकष मूल्यमापन म्हणजे काय ?
 (अ) विद्यार्थ्यांच्या बौद्धिक प्रगतीचे सातत्याने मूल्यमापन करणे
 (ब) विद्यार्थ्यांच्या भावनिक प्रगतीचे सातत्याने मूल्यमापन करणे
 (क) विद्यार्थ्यांच्या क्रियात्मक प्रगतीचे सातत्याने मूल्यमापन करणे
 (1) फक्त अ, ब (2) फक्त ब, क (3) फक्त अ, क (4) तिन्ही अ, ब, क

73. 1959 साली गिलफर्ड यांनी मांडलेल्या बुद्धिमत्तेविषयीच्या उपपत्तीमध्ये एकूण _____ घटक मांडले.
- (1) 120 (2) 130 (3) 125 (4) 110
74. व्यक्तिभेद लक्षात घेऊन शिक्षकांची अध्यापन पद्धतीत इष्ट ते बदल केले पाहिजेत, कारण :
- (1) मुलांची बौद्धिक पातळी भिन्न असते.
(2) मुलांची आकलनशक्ती भिन्न असते.
(3) प्रत्येक विद्यार्थ्याला कुवतीनुसार प्रगती करण्याचा अवसर मिळेल.
(4) वरील सर्व
75. "जॉनला लॅटीन भाषा शिकवण्या अगोदर शिक्षकाला जॉनबद्दल माहिती व ज्ञान असले पाहिजे." या विधानावरून खालीलपैकी कोणत्या शिक्षणाचा बोध होतो ?
- (1) शिक्षक केंद्रित शिक्षण (2) विद्यार्थी केंद्रित शिक्षण
(3) भाषा केंद्रित शिक्षण (4) ज्ञान केंद्रित शिक्षण
76. मतिमंदत्वातील पुढीलपैकी कोणत्या प्रकारामध्ये बालके चांगल्या पद्धतीने साक्षर होऊन, व्यवसाय क्षमता आत्मसात करू शकतात ?
- (1) मध्यम मतिमंदत्व (2) सौम्य मतिमंदत्व (3) कडक मतिमंदत्व (4) गंभीर मतिमंदत्व
77. मेंदूला पक्षाघात होण्याचे पुढीलपैकी कोणते कारण नाही ?
- (1) गर्भवती स्त्रीने घेतलेली औषधे (2) मातेला गर्भावस्थेत झालेले आजार
(3) अपघातामुळे मेंदूला इजा (4) कवटीचा आकार मोठा असणे
78. दृष्टीदोषावर मात करण्यासाठी पुढीलपैकी कोणती बाब करू नये ?
- (1) पोषक आहार घ्यावा (2) डोळ्यावर प्रखर सूर्यप्रकाश, प्रकाश टाळावा
(3) पुस्तक जवळ घेऊन वाचावे (4) डोळ्यावर ताण येऊ देऊ नये
79. खालीलपैकी कोणत्या विद्यार्थ्यांमध्ये प्रज्ञावान मुलाचे लक्षण दिसून येते ?
- (1) 'अ' ची समायोजन क्षमता कमी आहे.
(2) 'ब' ला चालूघडामोडींविषयीचे अज्ञान नाही.
(3) 'क' ला कलाकौशल्यात कमी निपुणता आहे.
(4) 'ड' च्या जाणीवा अवास्तव आहे.

80. विशेष शिक्षकांनी खालीलपैकी कोणती बाब टाळावी ?
- (1) विद्यार्थ्यांच्या क्षमता, गुण, कमतरताकडे दुर्लक्ष करू नये.
 - (2) विशेष गरजा असणाऱ्या मुलांसाठी आवश्यक असणारी साधने, उपकरणे, साहित्य याबाबतीत अज्ञानी असू नये.
 - (3) विशेष गरजा असणाऱ्या मुलांच्या मानसिकतेचा विचार न करणे.
 - (4) या मुलांसाठी तज्ञांचे मार्गदर्शन मिळवून देण्याचा अधिकाधिक प्रयत्न करणे.
81. विज्ञाननिष्ठ भूमिकेवर आधारलेल्या मानसशास्त्राचा पाया घालून वेदना, भावना आणि कल्पना यांच्या अभ्यासावर विशेष भर पुढीलपैकी कोणी दिला ?
- (1) विल्हेम वुंट (2) चार्ल्स डार्विन (3) जे. बी. वॉटसन (4) लॉर्ड मॉर्गन
82. बॅंग्ले यांनी कोणती उपपत्ती मांडली ?
- (1) पूर्णाकारवादी उपपत्ती (2) समान घटकांची उपपत्ती
 - (3) सामान्यीकरणाची उपपत्ती (4) आदर्शवादी उपपत्ती
83. अध्यापनासंबंधीचे पुढील चार स्पष्टीकरणे कोणी दिली आहेत ?
- (अ) वर्णनात्मक
 - (ब) परिणामकारकाधिष्ठित
 - (क) उद्दिष्टाधिष्ठित
 - (ड) आदर्शवादी
- (1) मार्शावील व ब्रुशजाईस (2) बी. ओ. स्मिथ
 - (3) पर्ल व शुज (4) हिल्डा टाबा
84. 'शालेय अध्यापनाचे प्रतिमान' (मॉडेल ऑफ स्कूल लर्निंग) _____ यांनी शोधून काढले.
- (1) स्क्रिवेन (2) क्रॉनबॅक (3) सपे (4) जॉन बी. कॅरोल
85. शिक्षक व विद्यार्थी यांच्यामधील आंतरक्रियेच्या प्रक्रियेवर परिणाम करणारे खालीलपैकी घटक कोणते ?
- (अ) वर्गातील विद्यार्थ्यांचे विविध गट
 - (ब) शिक्षक व विद्यार्थी यांचे व्यक्तिमत्व
 - (क) विद्यार्थ्यांला शिकण्यासाठी मिळणारी प्रेरणा
 - (ड) शिक्षकाचा विद्यार्थ्यांकडे पाहण्याचा दृष्टिकोन
- (1) अ, ब, क (2) ब, क, ड (3) अ, ब, क, ड (4) अ, क, ड

86. नाटकात प्रथमच काम करणाऱ्या शाळेतील विद्यार्थ्यांला संवाद पाठ असूनही नाट्यगृहातील गर्दी पाहून भाषण आठवत नाही हे प्रत्यावघ्नानातील _____ या कारक गोष्टीमुळे घडते.
- (1) शारीरिक व मानसिक थकवा (2) साहचर्य
(3) मनाचा कल (4) भावनिक अडथळा
87. 'सहवासविषयक प्रेरणा' खालीलपैकी कोणत्या प्रेरणेचा घटक आहे ?
- (1) शारीरिक प्रेरणा (2) व्यक्तिगत प्रेरणा (3) सामाजिक प्रेरणा (4) वरील सर्व
88. खालीलपैकी अवधानाला नियंत्रित करणारा बाह्य घटक कोणता ?
- (1) अभिरुची (2) तात्कालिक गरजा (3) सवय (4) परिवर्तन
89. अध्यापन प्रक्रियेत पुढीलपैकी कोणत्या गोष्टीचा समावेश होतो ?
- (अ) नवीन ज्ञान देणे
(ब) कौशल्य विकसित करणे
(क) विचारांना चालना देणे
(ड) भावविकास घडविणे
- (1) अ, ब, क (2) अ, ब, क, ड (3) क, ड, ब (4) अ, क, ड
90. उद्दिष्टांची स्पष्टीकरणे लिहीतांना घ्यावयाच्या दक्षतेपैकी खालीलपैकी कोणती बाब चूकीची आहे ?
- (1) अपेक्षित वर्तनबदल दृश्य असावा.
(2) कौशल्याच्या मर्यादा व दर्जा यांचा स्पष्ट उल्लेख करावा.
(3) अनेक अपेक्षितबदल एकाच वाक्यात लिहावीत.
(4) स्पष्टीकरणे एकवचनात लिहावीत.

भाग - C : गणित व विज्ञान

91. जर $a(a + b) = 2418$, $b(a + b) = 3666$, तर $b - a = ?$
- (1) 16 (2) 78 (3) 1248 (4) 61

92. खालीलपैकी मोठ्यात मोठी चार अंकी घन संख्या कोणती ?

- (1) 9261 (2) 9100 (3) 9999 (4) 9299

93.
$$\sqrt[r]{\frac{9^{\left(\frac{r+1}{4}\right)} \sqrt{3 \times 3^{-r}}}{3\sqrt{3^{-r}}}} = ?$$

- (1) 3^r (2) 3^2 (3) 3^{r-1} (4) 9^2

94. जर ΔABC मध्ये $m\angle A = 60^\circ$, $m\angle C = 40^\circ$, तर ΔABC मध्ये कोणत्या बाजूवर काढलेल्या चौरसाचे क्षेत्रफळ हे इतर दोन बाजूंवर काढलेल्या चौरसांच्या क्षेत्रफळांपेक्षा जास्त असेल ?

- (1) बाजू AB (2) बाजू BC (3) बाजू AC (4) पर्याय (1) व (2)

95. एका रेषाखंडाला काढता येणाऱ्या जास्तीत जास्त दुभाजकांची व लंब दुभाजकांची संख्या अनुक्रमे किती असेल ?

- (1) एक, अनंत (2) अनंत, एक (3) एक, दोन (4) दोन, दोन

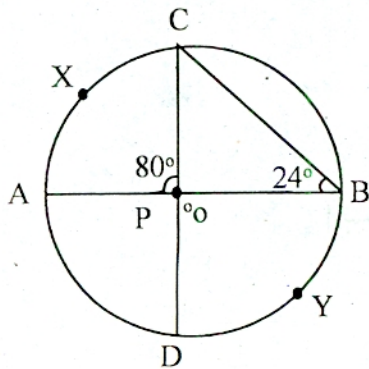
96. दोन परिमेय संख्यांच्या दरम्यान किती परिमेय संख्या असतात ?

- (1) अनंत (2) शून्य (3) एक (4) दोन

97. एका त्रिकोणाची मापे $\sqrt{2x+1}$, x , $x+1$ अशी असल्यास तो खालीलपैकी कोणत्या प्रकारचा त्रिकोण असेल ?

- (1) विशालकोन त्रिकोण (2) काटकोन त्रिकोण
(3) लघुकोन त्रिकोण (4) समद्विभूज त्रिकोण

98. आकृतीनुसार 'O' हा वर्तुळकेंद्र आहे. जर $m\angle APC = 80^\circ$, $m\angle CBP = 24^\circ$, तर $m(\text{कंस } C \times A) + m(\text{कंस } BYD) = ?$

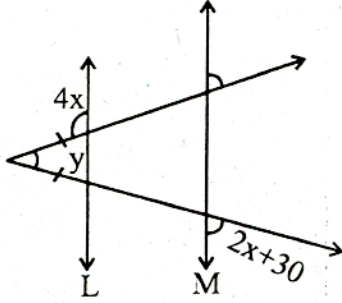


- (1) 80° (2) 120° (3) 56° (4) 160°

99. उत्तर व आग्नेय या दिशांतील कोनाच्या पूरक कोनाचे माप किती ?

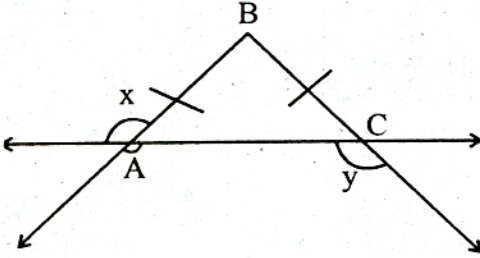
- (1) 135° (2) 45° (3) 90° (4) 25°

100. आकृतीत, रेषा $L \parallel M$, तर $y = ?$



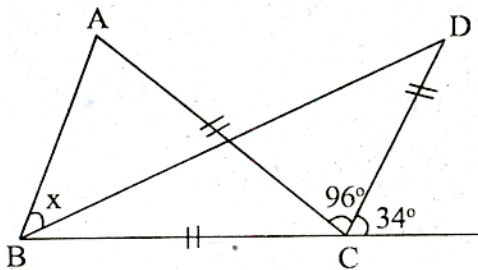
- (1) 25° (2) 80° (3) 10° (4) 20°

101. जर $x = 117^\circ$, तर $y = ?$



- (1) 117° (2) 63° (3) 126° (4) 136°

102. आकृतीत, $AC = BC = CD$, तर $x = ?$



- (1) 48° (2) 84° (3) 34° (4) 96°

103. 4, 5, 6 या संख्यांनी भागल्यास बाकी 3 येणारी तीन अंकी लहानात लहान संख्या कोणती येईल ?

- (1) 103 (2) 163 (3) 123 (4) 133

104. $83 * 39$ या संख्येला 11 ने पूर्ण भाग जाण्यासाठी * च्या जागी कोणता अंक असावा ?

- (1) 9 (2) 3 (3) 0 (4) 1

105. $\left(4\frac{1}{2} + 2\frac{1}{4}\right) \div \left(4\frac{1}{2} - 2\frac{1}{4}\right) = \underline{\hspace{2cm}}$.

- (1) 1 (2) 2 (3) 3 (4) 4

106. $\frac{(5.3)^2 - (4.7)^2}{(5.3)^2 + (4.7)^2 + 2 \times 5.3 \times 4.7} = \underline{\hspace{2cm}}$.

- (1) 20.21 (2) 35.12 (3) 0.06 (4) 10

107. 4.5 सेमी.चे 9 डेकामीटरशी गुणोत्तर किती येईल ?

- (1) 1 : 2 (2) 50 : 1 (3) 2000 : 1 (4) 1 : 2000

108. $\frac{5^{\circ} + 6^{\circ} + 3^{\circ}}{5^{\circ} \times 6^{\circ} \times 3^{\circ}} = K$, तर Kची किंमत किती येईल ?

- (1) 1 (2) 3 (3) $\frac{1}{3}$ (4) $\frac{7}{45}$

109. 25% चा $\frac{1}{4}\%$ = $\underline{\hspace{2cm}}$.

- (1) $\frac{1}{1600}$ (2) $\frac{100}{16}$ (3) $\frac{1000}{16}$ (4) $\frac{1}{16000}$

110. $\left(1 + x^{\frac{1}{2}}\right)\left(1 + x^{\frac{1}{4}}\right)\left(1 + x^{\frac{1}{8}}\right)\left(1 + x^{\frac{1}{16}}\right)\left(1 - x^{\frac{1}{16}}\right) =$ किती ?

- (1) $1 + x$ (2) $1 - x$ (3) 0 (4) 8

111. एका दुकानदाराने एका शर्टवर दोन क्रमागत सूटी देऊन 150 रुपये किमतीचा शर्ट रु 150 विकला. जर दूसरी सूट 12.5% असेल, तर पहिली दिलेली सूट कोणती ?

- (1) 20% (2) 25% (3) 30% (4) 35%

112. एका होंदाची लांबी 4 मी., रुंदी 1.5 मी. व उंची 1 मी. आहे. होंद पाण्याने काढोकाढ भरलेला आहे. 8 लि. क्षमतेच्या बादलीने तो रिकामा केल्यास किती बादल्या पाणी काढावे लागेल ?

- (1) 570 (2) 750 (3) 870 (4) 780

113. 1200 रुपये मुद्दलाचे 4 वर्षात सरळ व्याजाने 1,440 रुपये रास होते. जर व्याजदर 4% नी वाढविला, तर रास किती होईल ?

- (1) रु. 2,032 (2) रु. 1,632 (3) रु. 2,440 (4) रु. 4,320

114. जर x , x^{-1} यांचे मध्यमान $\frac{7}{5}$ आहे, तर x , x^2 , x^{-1} व x^{-2} यांचे मध्यमान किती ?

- (1) $\frac{216}{25}$ (2) $\frac{54}{25}$ (3) $\frac{14}{5}$ (4) $\frac{146}{25}$

115. 0.8 मी. व्यास व 1.9 मी. लांबी असणारा रोडरोलर 400 फेऱ्यात किती जमीन दाबेल ? ($\pi = 3.14$)

- (1) 1990.12 चौ.मी. (2) 1608.12 चौ.मी. (3) 1909.12 चौ.मी. (4) 1612.18 चौ.मी.

116. एका मुद्दलाची चक्रव्याढ व्याजाने सहा महिन्यात तिप्पट होते, तर व्याजदर किती ?

- (1) 300% (2) 200% (3) 800% (4) 600%

117. एका चौकोनाच्या क्रमागत चार कोनांच्या मापांचे प्रमाण 4:16:8:20 आहे, तर तो कोणता चौकोन आहे ?

- (1) चौरस (2) समलंब चौकोन (3) समांतरभुज चौकोन (4) समभुज चौकोन

118. अभितने 400 रुपयांची साखर खरेदी केली. जर त्याने तीन चतुर्थांश साखर 10% तोट्याने व उरलेली साखर 10% नफ्याने विकली, तर सरतेशेवटी अमितला :

- (1) 5% तोटा होईल (2) $5\frac{1}{2}\%$ नफा होईल

- (3) $5\frac{1}{19}\%$ तोटा होईल (4) $5\frac{5}{19}\%$ तोटा होईल

119. एका वर्तुळाकार बागेस तारेचे 4 पदरी कुंपन घालावयाचे असून, तारेचा खर्च प्रती मी. रु. 10 असून त्यान एकूण 40 खांब रोवणार आहेत. प्रति खांबाचा खर्च रु. 40 असून बागेची त्रिज्या

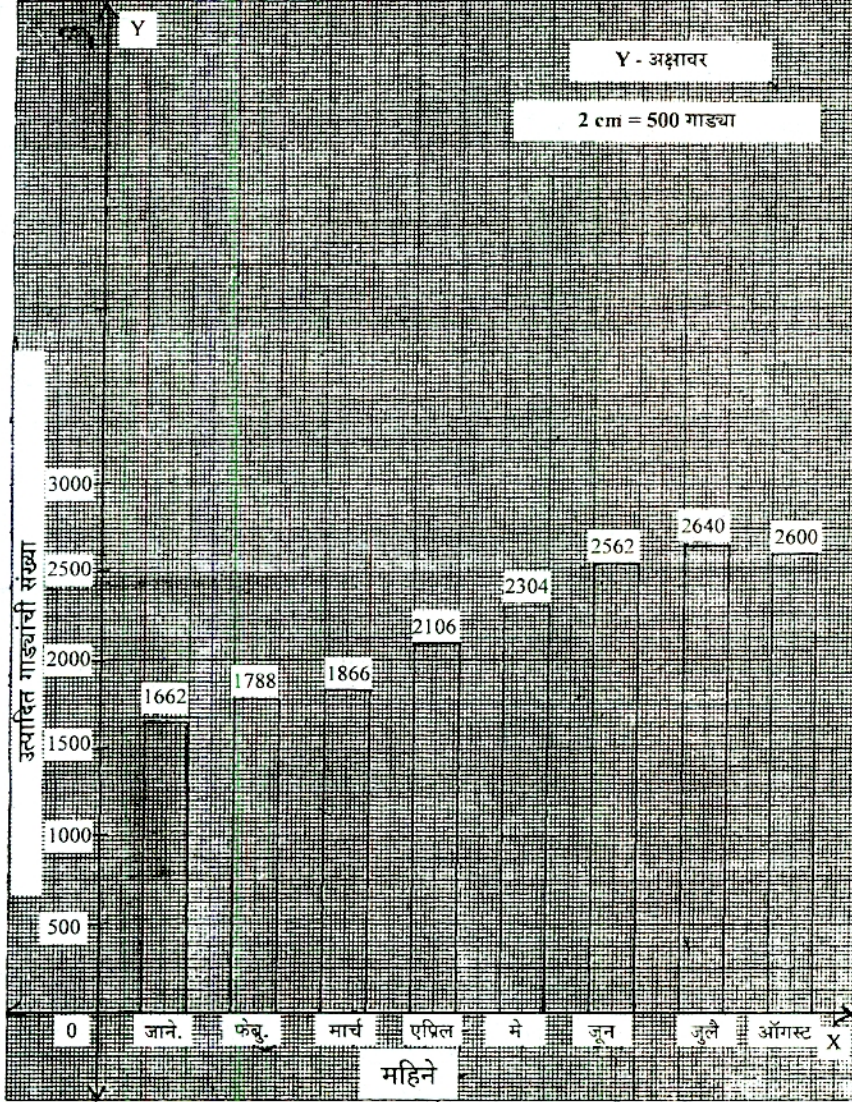
35 मी. असल्यास एकूण खर्च किती येईल ? $\left(\pi = \frac{22}{7}\right)$

- (1) रु. 10,000 (2) रु. 10,400 (3) रु. 9,600 (4) रु. 10,040

120. दिलेला आलेख हा आठ महिन्यांतील एका कंपनीच्या चारचाकि गाड्यांचे उत्पादन दर्शवितो. खालील प्रश्नाचे उत्तर द्या :

आठ महिन्यांच्या कालावधीत किती महिन्यांचे उत्पादन हे सरासरीपेक्षा जास्त आहे ?

- (1) 2 (2) 4 (3) 5 (4) 3



121. कवके गटातील वनस्पती _____ असतात.

- (1) सर्व स्वयंपोषी (2) सर्व परजीवी
(3) सर्व मृतोपजीवी (4) परजीवी किंवा मृतोपजीवी

122. फॉस्फोरिक आम्लाची आम्लारीधर्मता _____ असते.

- (1) 1 (2) 2 (3) 3 (4) 4

123. जर एक चेंडू इमारतीच्या छतावरून खाली सोडला, तर तो 3 सेकंदात तळाशी पोहचतो, तर इमारतीची उंची _____ आहे.
- (1) 27.4 मीटर (2) 27 मीटर (3) 49 मीटर (4) 44.1 मीटर
124. गॉल्जी संकुलातील फुग्यासारख्या कोशांना _____ म्हणतात.
- (1) जालिका (2) कुंडे (3) शिखा (4) पिटिका
125. 1 ग्रॅम - मोल जडपाणी म्हणजे _____ जडपाणी होय.
- (1) 18 ग्रॅम (2) 19 ग्रॅम (3) 3 ग्रॅम (4) 20 ग्रॅम
126. जर पाण्याला 0°C पासून तापविले, तर त्याचे आकारमान _____.
- (1) वाढते (2) 4°C पर्यंत कमी होते
(3) तसेच राहते (4) सुरुवातीला वाढते आणि नंतर कमी होते
127. मानवामधे दुधाचे दात पडून पुन्हा येणाऱ्या दातांची संख्या _____ असते.
- (1) 20 (2) 28 (3) 12 (4) 32
128. टायटन हा चंद्र किंवा उपग्रह _____ या ग्रहाचा आहे.
- (1) मंगळ (2) शुक्र (3) गुरु (4) शनी
129. जेव्हा वस्तू अंतर्वक्र आरशाच्या धृव आणि मुख्य नाभीच्या दरम्यान ठेवली, तेव्हा तीची प्रतिमा _____ असते.
- (1) वास्तव, उलट आणि छोटी (2) वास्तव, उलट आणि मोठी
(3) वास्तव, सुलट आणि मोठी (4) आभासी, सुलट आणि मोठी
130. लाजाळूच्या पानाची हालचाल ही _____ हालचाल असते.
- (1) कंपकुचित (2) तापमानवर्ती (3) प्रकाशानुवर्ती (4) अंधारानुवर्ती
131. जर मोटरकारचा वेग तीन पट केला, तर त्या कारची गतीज ऊर्जा _____ पट होईल.
- (1) 3 (2) 6 (3) 9 (4) 12
132. प्रयोगशाळेत असेंद्रिय पदार्थापासून सर्वात प्रथम तयार केल्या गेलेला सेंद्रिय पदार्थ _____ हा होय.
- (1) युरिया (2) इथिल अल्कोहोल (3) मिथेन (4) इथेन
133. पूयन म्हणजे _____ होणारे विघटन होय.
- (1) कर्बोदकांचे ऑक्सिसूक्ष्मजीवाद्वारे (2) स्निग्ध पदार्थांचे ऑक्सिसूक्ष्मजीवाद्वारे
(3) कर्बोदकांचे विनॉक्सिसूक्ष्मजीवाद्वारे (4) प्रथिनांचे विनॉक्सिसूक्ष्मजीवाद्वारे

134. 100 ग्रॅम वस्तूमान असणाऱ्या वस्तूची गतीज उर्जा 20 ज्युल आहे, तर तीचा संवेग किती ?
 (1) 2 kg. m/s (2) 1/2 kg. m/s (3) 20 kg. m/s (4) 40 kg. m/s
135. पिवळा फॉस्फरस _____ मध्ये साठवितात.
 (1) केरोसिन (2) पाणी (3) इथर (4) अल्कोहोल
136. फळांना आणि फुलांना मिळणारा नारिंगी आणि पिवळा रंग _____ च्या मुळे असतो.
 (1) अवर्णलवके (2) हरितलवके (3) वर्णलवके (4) पेशीद्रव्य
137. pH प्रमाणलाच _____ प्रमाण असे सुद्धा म्हणतात.
 (1) केल्व्हिन (2) सोरेसन (3) ॲव्हेगॅड्रो (4) लेविस
138. चुंबकत्वाची खरी कसोटी _____ ही आहे.
 (1) आकर्षण (2) प्रतिकर्षण
 (3) आकर्षण आणि प्रतिकर्षण (4) चुंबकीय शक्ती
139. जर अर्धसूत्री विभाजनाने तयार झालेल्या नवीन चार पेशीतील गुणसूत्रांची संख्या प्रत्येकी 3 असेल तर मुळ पेशीतील गुणसूत्रांची संख्या _____ असेल.
 (1) 12 (2) 3 (3) 6 (4) 46
140. 27°C हे तापमान केवळमापन श्रेणीनुसार किती असेल ?
 (1) 300 K (2) 30 K (3) -300 K (4) 246 K
141. अनेक मूलद्रव्यांचे सापेक्ष अणूवस्तूमान पूर्णांकामध्ये नसतात, कारण _____.
 (1) ते निश्चितपणे काढता येत नाही.
 (2) ते काढत असतांना अणूचे आयनीभवन घडून येते.
 (3) समस्थानिकांचे अस्तित्व
 (4) अशुद्धता असल्यामुळे
142. 'इश्चेरेचिया कोलाय' हा जीवाणू मानवी आतड्यांमध्ये _____ च्या निर्मितीत मदत करतो.
 (1) जीवनसत्त्व 'ब' आणि 'ड' (2) जीवनसत्त्व 'ब' आणि 'क'
 (3) जीवनसत्त्व 'अ' आणि 'के' (4) जीवनसत्त्व 'ब' आणि 'के'
143. खालीलपैकी कोणती ऊर्जा सूर्याच्या ऊर्जेपासून प्रत्यक्ष मिळविली जात नाही ?
 (1) भूऔष्णिक ऊर्जा (2) लाटांतील ऊर्जा (3) लाकडातील ऊर्जा (4) जीवाश्म इंधन

144. पाण्याचा शीतक म्हणून उपयोग केला जातो कारण त्याची _____.
- (1) कमी घनता (2) उच्च विशिष्ट उष्माधारकता
(3) कमी विशिष्ट उष्माधारकता (4) उच्च घनता
145. रिओ-द-जानिरो येथे 1992 साली झालेल्या वसुंधरा परिषदेत _____ वर भर देण्यात आला.
- (1) हवा प्रदूषण नियंत्रण (2) जागतिक तापमान वाढ नियंत्रण
(3) जैवविविधता संवर्धन (4) अंटार्क्टिकांचे संरक्षण
146. जर विद्युतवाहकाची लांबी आणि काटछेदाचे क्षेत्रफळ अर्धे केले, तर त्याचा रोध _____.
- (1) अर्धा होईल (2) तेवढाच राहिल (3) दुप्पट होईल (4) चारपट होईल
147. खालील संतुलित समीकरणातील $a\text{Fe}_2\text{O}_3 + b\text{H}_2 \rightarrow c\text{Fe} + d\text{H}_2\text{O}$
- a, b, c आणि d अनुक्रमे _____ असे असतील.
- (1) 1, 1, 2, 3 (2) 1, 1, 1, 1 (3) 1, 2, 2, 3 (4) 1, 3, 2, 3
148. ध्वनी प्रदूषण कायदा, 2000नुसार औद्योगिक परिसरातील महत्तम ध्वनीमर्यादा _____ आहे.
- (1) 75 dB (2) 65 dB (3) 55 dB (4) 45 dB
149. LPG मध्ये उग्र वास असणारा _____ हा पदार्थ मिसळलेला असतो.
- (1) इथेनॉल (2) इथेनल (3) इथिल मरकॅप्टन (4) इथिल ब्युटेन
150. खालीलपैकी असत्य वाक्य कोणते ?
- (1) 1 kg वस्तूमान असणाऱ्या वस्तूचे वजन = 9.8N
(2) संवेग ही सदिश राशी आहे.
(3) बल ही अदिश राशी आहे.
(4) कोणतेही बाह्य बल नसतांना संवेग कायम असतो.

किंवा

(प्रश्न-क्रमांक : 91 ते 150)

भाग - C : सामाजिकशास्त्रे

91. पूर्वी ब्रिटिश सरकारच्या उत्पन्नाचे साधन _____ हे होते.
(1) व्यापार (2) नगदी पिके (3) शेतसारा (4) कापड उद्योगावर कर
92. 1857च्या उठावाचा मुख्य परिणाम _____ हा होय.
(1) भारतात रेल्वे सुरु झाली.
(2) ईस्ट इंडिया कंपनीची सत्ता सुरु झाली.
(3) राणी व्हिक्टोरियाने इंग्लंडचा कारभार हाती घेतला.
(4) राणी व्हिक्टोरियाने भारतीयांना उद्देशून जाहीरनामा काढला.
93. मध्य प्रदेशातील _____ येथील अश्मयुगातील गुहाचित्रे प्रसिद्ध आहेत.
(1) अजिंठा (2) भीमबेटका (3) वेरूळ (4) कार्ला
94. "स्वतःच्या बुद्धीवर विश्वास ठेवा, केवळ इतर कोणी सांगतो म्हणून विसंबून राहू नका." असे लोकांना कोणी सांगितले ?
(1) रॉजर बेकन (2) डान्ते (3) शेक्सपिअर (4) गॅलिलिओ
95. वसअीचा तह कोणात झाला ?
(1) टीपू सुलतान - इंग्रज (2) दुसरा बाजीराव पेशवे - इंग्रज
(3) रघुनाथ पेशवे - इंग्रज (4) पेशवे - पोर्तुगीज
96. पुढीलपैकी कोणते नेते प्रार्थना समाजाचे नेते नव्हते ?
(1) आत्माराम तखडकर (2) रा. गो. भांडारकर
(3) गो. ग. आगरकर (4) न्यायमूर्ती म. गो. रानडे
97. शिवाजी महाराजांनी मुख्यतः सुस्तेवर स्वारी का केली ?
(1) सुरत हे एक मोठे बंदर होते.
(2) मुघलांना धडा शिकवायचा होता.
(3) स्वराज्याची नुकसान भरपाई करून बादशाहाच्या प्रतिष्ठेला धक्का ध्यावयाचा होता.
(4) सुरत आर्थिक दृष्ट्या अत्यंत संपन्न होते.

98. 1757 च्या प्लासीच्या लढाईचे प्रमुख वैशिष्ट्य कोणते होते ?
- (1) इंग्रजांनी व्यापारी सवलतीचा गैरवापर सुरु केला.
 - (2) सिराज उद्दौला व इंग्रज यांच्यात संघर्ष सुरु झाला.
 - (3) शस्त्राचा फार वापर न करता इंग्रजांनी फंदफितुरीने लढाई जिंकली.
 - (4) मीर जाफरला बंगालच्या नवाब पदाचे आमिष दाखविले.
99. कोकणात इंग्रजांविरुद्ध कोणी उठाव केला ?
- (1) फोंड सावंत
 - (2) रामोशी
 - (3) मराठे
 - (4) गडकरी
100. भारतीय प्रबोधन म्हणजे मुख्यतः _____ होय.
- (1) चौकस व चिकित्सक वृत्ती
 - (2) बुद्धिवाद
 - (3) वैचारिक जागृती
 - (4) विज्ञाननिष्ठा
101. 16 व्या शतकाच्या उत्तरार्धात जनतेच्या हक्कांची पायमल्ली होऊ लागली, कारण _____
- (1) धर्मगुरुंचे कर्मकांड स्तोत्र
 - (2) राजसत्ता प्रबळ बनली
 - (3) सामंतांचा पगडा
 - (4) वैचारिक क्रांतीची प्रेरणा नाही
102. अमेरिकेतील वसाहती व इंग्लंड यांच्यामधील तणाव वाढण्याचे महत्त्वाचे कारण कोणते होते ?
- (1) जकात तपासणी कडक करण्यात आली.
 - (2) वेस्ट इंडिजमधून अमेरिकेत आयात होणाऱ्या साखरेवर कर बसविण्यात आला.
 - (3) इंग्रज सैनिकांची अमेरिकेतील उपस्थिती
 - (4) वृत्तपत्रे, कायदेविषयक दस्तऐवज, खेळण्याच्या पत्त्यांवर कर आकारला जाऊ लागला.
103. पुढीलपैकी कोणती जोडी ही फ्रेंच विचारवंतांची नाही ?
- (1) मॉन्टेस्क्यू - व्हॉल्टेअर
 - (2) मॅझिनी - काव्हर
 - (3) रूसो - मॉन्टेस्क्यू
 - (4) व्हॉल्टेअर - रूसो
104. आफ्रिकेला 'काळे खंड' म्हणतात, कारण _____
- (1) तेथे कृष्णवर्णीय आहेत.
 - (2) तेथे काळी जमीन होती.
 - (3) तेथील बराच भाग अज्ञात होता.
 - (4) तेथे काळे गोरे असा भेद केला जात असे.
105. दोन महायुद्धांच्या दरम्यान _____ वर्षांचा कालावधी होता.
- (1) वीस
 - (2) पंचवीस
 - (3) पंधरा
 - (4) दहा
106. _____ यांना 'मिसाईल मॅन' म्हणून ओळखले जाते.
- (1) सतीश धवन
 - (2) डॉ. ए.पी.जे. अब्दुल कलाम
 - (3) डॉ. विक्रम साराभाई
 - (4) डॉ. होमी भाभा

107. खालीलपैकी कोणती संघटना ही क्रांतिकारी संघटना नव्हती ?
 (1) अभिनव भारत (2) अनुशीलन समिती (3) आर्य समाज (4) युगांतर
108. पहिल्या महायुद्धाच्या काळात अमेरिकेचे राष्ट्राध्यक्ष _____ हे होते.
 (1) ट्रुमन (2) चर्चिल (3) वुड्रो विल्सन (4) रूझवेल्ट
109. वैयक्तिक सत्याग्रहातील पहिले सत्याग्रही _____ हे होते.
 (1) पंडित जवाहरलाल नेहरू (2) सरदार वल्लभभाई पटेल
 (3) डॉ. राजेंद्रप्रसाद (4) विनोबा भावे
110. राष्ट्रसंघाचे मुख्य कार्यालय _____ येथे होते.
 (1) न्यूयॉर्क (2) लंडन (3) जिनेव्हा (4) हेग
111. 1954 साली _____ यांनी पंचशील तत्त्वे मांडली.
 (1) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर (2) पंडित जवाहरलाल नेहरू
 (3) डॉ. राजेंद्रप्रसाद (4) सरदार वल्लभभाई पटेल
112. संयुक्त राष्ट्रांच्या सुरक्षा समितीत _____ स्थायी सदस्य असतात.
 (1) चार (2) सहा (3) पाच (4) दहा
113. परकीय वर्चस्वापासून मुक्त आणि अंतर्गत कारभाराबाबत पूर्ण स्वतंत्र अशा स्वतंत्रपणे कारभार करणाऱ्या देशांना _____ म्हटले जाते.
 (1) सार्वभौम (2) स्वावलंबी (3) विकसनशील (4) विकसित
114. उपराष्ट्रपती _____ पदसिद्ध सभापती असतात.
 (1) लोकसभेचे (2) न्यायमंडळाचे (3) संसदेचे (4) राज्यसभेचे
115. खालीलपैकी कोणता अधिकारी महानगरपालिका आयुक्तांचा सहाय्यक अधिकारी नाही ?
 (1) उपायुक्त (2) नगर अभियंता (3) आरोग्य अधिकारी (4) उपमहापौर
116. कोणत्या उच्च न्यायालयाच्या कक्षेत अंदामान व निकोबार या केंद्रशासित प्रदेशाचा समावेश होतो ?
 (1) मुंबई (2) दिल्ली (3) कोलकता (4) नागपूर
117. निमलष्करी दलात पुढीलपैकी कोणाचा समावेश होतो ?
 (1) सीमा सुरक्षादल (2) भूदल (3) नौदल (4) वायुदल

118. मिलिंदने वयाची 13 वर्षे पूर्ण केली. आता त्यानंतर किती वर्षांनी त्याला मतदानाचा अधिकार प्राप्त होईल ?
- (1) 3 वर्षे (2) 8 वर्षे (3) 5 वर्षे (4) 6 वर्षे
119. भारतीय निवडणूक आयुक्ताची नेमणूक करण्याचा अधिकार कोणाचा असतो ?
- (1) पंतप्रधान (2) राष्ट्रपती (3) केंद्रीय कायदेमंत्री (4) संसद
120. अलिप्ततावादी चळवळीत पुढीलपैकी कोणाचा समावेश नाही ?
- (1) मार्शल टिटो (2) गमाल अब्दुल नासेर
(3) सुकार्ना (4) टुमन
121. अवकाशातील ताऱ्यांच्या समूहाला _____ म्हणतात.
- (1) आकाशगंगा (2) दिर्घिका (3) तेजोमेघ (4) तारकामंडल
122. अमावस्या व पौर्णिमेला येणाऱ्या भरतीस _____ म्हणतात.
- (1) भांगाची भरती (2) उधानाची भरती (3) ध्रुवीय भरती (4) विषुववृत्तीय भरती
123. अवकाश प्रक्षेपणासाठी _____ चा उपयोग करतात.
- (1) अग्निबाण (2) उपग्रह (3) स्कायलॅब (4) चांद्रयान
124. रिश्टर हे _____ तीव्रता मोजण्याचे एकक आहे.
- (1) भूपट्ट निर्मिती (2) ज्वालामुखी (3) भूकंप (4) मंद हालचाली
125. _____ पासून ॲल्युमिनिअम मिळवले जाते.
- (1) तांबे (2) बॉक्साइट (3) लोखंड (4) मँगनिज
126. संशोधन हा कोणत्या प्रकारचा व्यवसाय आहे ?
- (1) प्राथमिक (2) द्वितीयक (3) तृतीयक (4) चतुर्थक
127. _____ हे एक जगातील सर्वात मोठे धरण आहे.
- (1) हिराकुंड (2) जायकवाडी (3) भाक्रा नांगल (4) तुंगभद्रा
128. काथ _____ या वृक्षापासून बनवितात.
- (1) साल (2) देवदार (3) हलदू (4) खैर

129. सातपुडा पर्वत रांगेतील सर्वोच्च शिखर _____ आहे.
 (1) कळसूबाई (2) धूपगड (3) महेंद्रगिरी (4) अनैमुडी
130. मॅगुव्ह वनस्पतीचे मूळ स्थान _____ देशात आहे.
 (1) भारत (2) नेपाळ (3) चीन (4) म्यानमार
131. _____ हे ऐतिहासिक शहर ओलान नदीकाठी वसले आहे.
 (1) व्हेनिस (2) नेपल्स (3) मिलान (4) तुरीन
132. _____ हे जगातील सर्वात मोठे बेट आहे.
 (1) श्रीलंका (2) आयर्लंड (3) ग्रीनलंड (4) आस्ट्रेलिया
133. दक्षिण अमेरिकेच्या पश्चिम किनारी भागात _____ पर्वत आहे.
 (1) हिमालय (2) अँडीज (3) आल्पस् (4) रॉकी
134. भारत हा क्षेत्रफळाच्या दृष्टीने जगातील _____ क्रमांकाचा देश आहे.
 (1) पाचव्या (2) सहाव्या (3) सातव्या (4) आठव्या
135. अंदमान निकोबार बेटाची राजधानी _____ आहे.
 (1) पोर्टब्लेयर (2) कंवरती (3) दिल्ली (4) सिल्वासा
136. इंदिरा गांधी कालवा _____ राज्याच्या वायव्य भागात आहे.
 (1) गुजरात (2) राजस्थान (3) उत्तर प्रदेश (4) मध्य प्रदेश
137. गुरुशिखर हे _____ पर्वतातील उंच शिखर आहे.
 (1) विंध्य (2) सातपुडा (3) अरवली (4) हिमालय
138. कोलेरु हे गोड्या पाण्याचे सरोवर _____ राज्यात आहे.
 (1) ओडिसा (2) केरळ (3) तमिळनाडू (4) आंध्र प्रदेश
139. भारतीय पठारावरील _____ पश्चिम वाहिनी नदी आहे.
 (1) नर्मदा (2) कृष्णा (3) साबरमती (4) कावेरी
140. सागर तळाची खोली मोजण्याचे परिमाण कोणते ?
 (1) मीटर (2) रिश्टर (3) फॅदम (4) फूट

141. आस्ट्रेलियातील गवताळ प्रदेश _____ नावाने ओळखला जातो.
 (1) पम्पाज (2) डारुन्स (3) प्रेअरी (4) व्हेल्ड
142. _____ हा जागृत ज्वालामुखी आहे.
 (1) व्हेसूव्हियस (2) किलीमांजारो (3) काटमाई (4) फुजियामा
143. समान तापमान असणाऱ्या बिंदूना जोडणाऱ्या काल्पनिक रेषेला _____ रेषा म्हणतात.
 (1) समभार (2) समपर्जन्य (3) समताप (4) समोच्चता
144. विषुववृत्तीय वनात _____ वृक्ष आढळतो.
 (1) महोगनी (2) साग (3) पळस (4) खैर
145. _____ वंशाचे लोक मध्य व पूर्व आशियात आढळतात.
 (1) निग्रॉइड (2) मंगोलाइड (3) बुश मॅनाइड (4) ऑस्ट्रेलॉइड
146. _____ हा उत्तर अमेरिका आणि दक्षिण अमेरिका यांना जोडणारा महामार्ग आहे.
 (1) ट्रान्स कॅनेडियन हायवे (2) ग्रँड ट्रंक महामार्ग
 (3) पॅन अमेरिकन महामार्ग (4) स्टुअर्ट महामार्ग
147. सुएझ कालवा मार्ग अतिशय महत्त्वाचा आहे, कारण _____.
 (1) तो समुद्रसपाटीवर आहे. (2) तो मुंबई व लंडनला जोडतो.
 (3) ह्यामुळे वेळ व अंतर वाचते. (4) हा खाजगी कालवा आहे.
148. सर्व प्रकारच्या विकासात _____ हा केंद्रबिंदू असतो.
 (1) प्रदेश (2) मानव (3) निसर्ग (4) वाहतुक
149. सार्क संघटनेतील संस्थापक सदस्यांपैकी _____ हा एक देश आहे.
 (1) चीन (2) म्यानमार (3) इंडोनेशिया (4) नेपाळ
150. लोह आणि पोलाद उद्योगधंदे _____ जवळ स्थापन होतात.
 (1) कोळसा उत्पादक प्रदेश (2) पाणी पुरवठा प्रदेश
 (3) बाजारपेठ (4) विद्युत केंद्र

“कच्चे काम”